

OECD arvioinnit luottamuksesta ja kansalaisyhteiskunnan tilasta

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

Röda Korset
Punainen Risti

TÄRKEÄT TUTKIMUKSET

- OECD (2021), Drivers of Trust in Public Institutions in Finland, OECD Publishing, Paris,
<https://doi.org/10.1787/52600c9e-en>.

OECD (2021)

- Civic Space Scan of Finland
- <https://doi.org/10.1787/f9e971bd-en>

OSALLISUUS - LUOTTAMUS

- OECD:n selvitykset suomalaisten luottamuksesta instituutioihin sekä kansalaisyhteiskunnan tilan arviointi tukevat kansallisia arvioita sekä lukuisia ohjelmia, joita valtion- ja kuntahallinnossa on
- Kumpikin selvitys korostaa suomalaisen yhteiskunnan perus- ja ihmisoikeuksien kunnioituksen, avoimuuden ja osallisuuden perinteen vahvuuksia myös tulevaisuudessa

ARVOT KESKEISIÄ

- Suomalaisten luottamus viranomaisten korkeaan integriteettiin, alhaiseen korrupioon, avoimuuteen – viranomaisten kompetenssiin ja kykyyn löytää ratkaisuja (innovaatiot) ovat tulevaisuuden luottamusyhteiskunnan peruspilareita, joihin tulee voida aktiivisesti vaikuttaa

LUOTTAMUS

- Luottamus perinteisiin instituutioihin on pysynyt poikkeuksellisen korkeana, vaikka korona luottamusta on heikentänytkin
- Avoimuuteen ei luoteta
- Luottamus valtionhallintoon 66 % hallitukseen 61 %, eduskuntaan 53 % ja kuntahallintoon 52 %.

LUOTTAMUS EI LUO OSALLISUUTTA – suomalainen paradoksi

- Luottamus ei käänny tunteeksi mahdollisuudesta vaikuttaa politiikkaan tai hallituksen päätöksentekoon
- Olemmeko luottavaisia demokratian sivustakatsojia?
- Mikä on kansalaisyhteiskunnan rooli kanavoida aktiivisuutta yhteiskunnalliseksi vaikuttamiseksi?

POIKKILEIKKAAVA ERIARVOISUUS

- Sosiaalinen asema, koulutustaso, kaupunki-
maaseutu vaikuttaa luottamukseen sekä
tunteeseen mahdollisuudesta vaikuttaa
politiikkaan ja päätöksentekoon
- Epäily (distrust) ja epäluottamus (mistrust)
tärkeää. Kriittinen valvetuneisuus
(distrust) tuottaa parempaa
pätöksentekoa. Epäluottamus irtaannuttaa
ja etäännyttää demokratian osallisuudesta
- Kuntavaaleissa 2021 äänestysprosentti
55.1%

VIHAPUHE KAVENTAA TOIMINTATILAA

- Vihapuhe, rasismi ja leimaaminen nähdään kansalaisyhteiskunnan keskeisimpänä haasteena (25% ei uskalla ilmaista mielipidettään)
- Julkiseen puheen raaistuminen heikentää yhteistä luottamusta
- Järjestöillä on tärkeä rooli mutta edellytyksenä on selkeämmät linjaukset rasismin ja vihapuheen kitkemiseksi
- Myös resilientti hallinto edellyttää resilienttiä kansalaisyhteiskuntaa

KUKA KUUNTELEE?

- Osallistavat prosessit vakiintuneita monien prosessien osalta mutta vaihtelevat hallinnonaloittain ja työtavoiltaan
- Kysymys ei olekaan kuulemisesta vaan aktiivisesta kumppanuudesta
- Erityisesti kuntatasolla, jossa luottamus on alhaista on tarpeen kehittää uusia tapoja ottaa kansalaiset mukaan päätöksentekoon

KEITÄ KUULLAAN?

- Osallistava demokratia ei voi jäädä vain äänekkäimpien tai voimakkaimpien mahdollisuudeksi
- Etsitään aliedustettuja ryhmiä, kutsutaan henkilökohtaisesti, varmistetaan turvallisia tiloja tulla kuulluksi
- Kansalaisraadit, koulut yhteisiksi kuulemistiloiksi

Kansalaisjärjestön rooli vapaaehtoistoiminnan kanavana murtumassa

- Ns. vapaan kansalaistoiminnan lisääntyneet mahdollisuudet – mm. **Internet ja some** mahdollistavat uusia järjestäytymisen ja toiminnan tapoja sekä uusia toimijarooleja
- Kansalaisten entistä suurempi verkottuminen ja digitaalisuuden hyödyntäminen luovat uusia vapaaehtoisuuden ja aktivismin tapoja
- Julkisen, yksityisen ja järjestösektorin rajojen hämärtyminen – vapaaehtoistoiminnan laajentuminen muille sektoreille
- Myös alueellinen erityisyys nousee tärkeäksi: miten erilaiset äänet eri puolilta maata nousee päätöksentekijöiden tietoon?

TILANNE NYT?

- Suomessa on valtava määrä hyviä, oikean suuntaisia strategioita, linjauksia, projekteja
- Aika laajalti jaettu näkemys kansalaisyhteiskunnan roolista yhteisen luottamuksen vahvistajana
- Toimimmeko omissa putkissamme – mikä ajaisi meidät pois silloistamme uudentyyppiseen yhteistyöhön?

Kiitos!

kristiina.kumpula@punainenristi.fi